

... druga poslopja.

bo zdravje.

grobarji so organizirani.

Arabijski, sta tudi pozorni.

puščene in premoženje teh organizacij zaplenjeno na odredbi nazijskega distriktnega šefa.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and publisher by the Slovene
National Benefit Society

Narodna: na Zdravne drške (Ivan Chig-
mag.) to Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleve-
land \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na ino-
centro \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cleveo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Črna glasila po doporov.—Slovenski se ne
vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA
6007-40 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oglejajo, na primer (April 30,
1935), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom poslala
svojino. Ponovito jo pravočasno, da se
vam list se uvrsti.

Domač drobiž

Primož Kogoj kaznovan

Cleveland. — Na podlagi po-
ročil glasila SDZ je bil Primož
Kogoj, bivši glavni tajnik Slo-
venske dobrodelne zveze, izklju-
čen iz organizacije, potem ko je
poravnal okrog polovico pone-
verjene vavte v gotovini in dal
prvo vknjižbo na svojo hišo za
drugo polovico.

Samomor

Bessemer, Pa. — Simon Puš-
nik se je cbeal. Bil je član dru-
štva št. 167 SNPJ.

Predsednik SHZ odstavljen

Columet, Mich. — Paul M.
Shaltz, predsednik Slovensko-
hrvatske zveze, je bil po odloku
upravnega odbora te organizacije
dne 2. maja odstavljen, ker ni
do tega časa dobil poročila kakor
je bilo zaključeno. Staro po-
roščvo mu je poročila družba
odvzela. Odbor je zdaj razpisal
volitve za novega predsednika.

Avina nesreča

Milwaukee. — Joe Pucelj, star
21 let, sin Franka Pucelja, leži
smrtno ranjen v okrajni bolniš-
nici. Dne 26. aprila je bil pone-
srečen med vožnjo v avtu v
Waukeshi. Vozil je z veliko brz-
ino in zavozil v telegrafski drog,
ki ga je prelomil na dvoje in po-
polnoma uničil avto. Zlomil si
je obe nogi nad kolonom in des-
no roko, v notranjosti pa je do-
bil tako težke poškodbe, da je
veliko čudo, ker je še sploh živ.
Nahaja se ves čas v nezavesti.

Novi grobovi

Detroit. — Tu je umrl Anton
Tisler, star 63 let. Zapuška ženo
in osem odraslih otrok. Bil je
član in ustanovitelj društva št.
121 SNPJ kakor tudi aktiven pri
bivšem pevskem zboru Ljubljans-
kem vrhu.

Sheboygan, Wis. — V tej nasel-
bini je umrl Jos. Starič, star 52
let in doma iz Ratne vasi pri
Trebeljnu na Dolenjskem. V
Ameriki je bil 34 let in zapuška
ženo, dva otroka in mater.

Lorain, O. — Tu je umrla roja-
kinja Mary Cerne, stara 55 let.

Milvaški bolniki

Milwaukee. — Zadnje dni sta
bila operirana Andrew Krnec in
miss Annie Kolikar.

Biznismani se boje stavke kon-
zumentov

Washington. — Pod "novim
dealom" bi bilo vse lepo, če bi
se ameriški mali in veliki biz-
nismani ne bali stavke konzum-
entov radi visokih cen. Ta
sentiment je ugotovila U. S.
Chamber of Commerce, ki se je
obrnila na svoje postojanke ši-
rom dežele. Biznismani so na
splošno prav zadovoljni s tisti-
mi točkami v pravilnikih, ki do-
ločajo "pošteno konkurenco" —
kar je največja kontradikcija.

Polovica odgovorov priznava,
da minimalne plače postojajo
maksimalne, kar pomeni nizke
plače tudi za izurjene delavce.

Rudar izpuščen iz zapore po
30 minutah

Pittsburgh. — Edward Sher-
wood, ki je bil radi rudarske
stavke v Penni leta 1931 obojen
a zapor od treh do šestih let, je
bil v ječi le 30 minut. Oprostil
ga je državni parolski odbor na
prijisk Mednarodne delavske
obrambe. Za naglo oprostitve
je močno učinkovala izredno
stroga kazen.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

O stavki jeklarskih delavcev

Latrobe, Pa. — Delavci pri
Electric Steel Co. so se nedavno
organizirali, toda kompanija ni
hotela priznati unije, nakar je
bila oklicana stavka. Takoj prvi
dan stavke so prišli državni po-
licaji v naselbino, a so odšli, ker
je bilo vse mirno. Nato je prišla
v stavkovno okrožje železarska
in premogovna policija, o kateri
se je govorilo, da bo odpravljena.
Stavkarji so bili mirni in poli-
ciji so jih začeli izzivati in pre-
tepati. Napadli so jih tudi s
smrdečimi bombami, delavci pa
so odgovorili na to z metanjem
opeke. Nekemu policaju je pri-
letela opeka v glavo, da so ga
moral odpeljati v bolnišnico. S
tem v zvezi je bil neki stavkar
aretiran. Boj se je nadaljeval,
dokler ni policija razgnala mno-
žice. Na straži je ostalo le ka-
kih 50 stavkarjev, toda še tem
so prepovedali piketiranje.

Stavkarji so se potem prito-
žili pri mestni policiji, ki jim je
končno dovolila piketiranje. To
se je zgodilo v nedeljo zvečer, v
ponedeljek zjutraj so se pa stav-
karji spet sešli pred tovarno.
Zopet je prišlo do boja in sledile
so aretacije nadaljnjih devetih
oseb. Potem je prišla državna
policija, ki je naredila red in po-
slala kompanijske razgrajace na
kompanijska tla. Čez dan je bi-
lo mirno, zvečer pa se je spet
množica stavkarjev zbrala pred
tovarno. Železarska in premo-
govna policija je začela streljati
na skupino gledalcev, čeprav so
bili mirni, in zadelja je 17-letne-
ga fanta Paula Mahalicha. Kro-
gla je priletela v hrbet in šla sko-
zi trebuh in odpeljali so ga v tu-
kajšnjo bolnišnico, toda na poti
je umrl.

Stavkarje je ta dogodek zelo
razburil in začel bi se bil hud
boj, ako ga ne bi državna poli-
cija preprečila. V torek, 1. ma-
ja, so tovarno zaprli in stavko-
kaze, ki so zjutraj spet prišli na
delo, poslali domov. Sedaj po-
sredujejo trije delavski odbori
med delavci in kompanijo.

Delavci pri Wolcan Mold &
Iron Co. so imeli dva dni simpa-
tični praznik, kompanija pa se-
daj hoče, da delavci podpišejo
pogodbo, da ne bodo šli več po-
magat drugim stavkarjem. Del-
avci so to odločno odklonili in
ima sedaj to stvar v rokah de-
lavski odbor.

Prvega maja so zastavkali tu-
di delavci pri Wool Mills za pri-
znanje unije. Stavka je bila do-
sedaj mirna.

Pogreba Paula Mahalicha, ki
je postal žrtev kapitalizma, se je
udeležilo na stotine ljudi. Pred
krsto je korakalo krog dvesto
delavcev, za njimi šestnajst dek-
lic, ki so nosile cvetlice, za temi
pa fantje, ki so nosili krsto. Sle-
dilo je 65 avtomobilov, v kate-
rih so se vozili delavci. Delavci
in unije so poklonile pokojniku
14 velikih šopov in vencev cvet-
lic, štiri pa sorodniki in prijate-
lji. Pokojnik je bil Slovak in
doma iz Loyalhana in bo ostal
delavcem v tej okolici v trajnem
spominu.

Mary E. Fradel, 725.

Razne vesti

Bridgeport, O. — Delavske raz-
mere so še vedno mizerne v naši
dolini, kajti premogovniki obra-
tujejo od 1. aprila samo en dan
v tednu, jeklarna štiri dni v te-
dnu, nekaj jih je pa še vedno za-
prtihi.

Priredba kluba št. 9 JSZ, ki
se je vršila v Power Pointu dne
28. aprila, je bila uspeh. Dobro
je bila obiskana naslednji dan
tudi konferenca soz. klubov in
društev Prosvetne matice, ki se
je vršila v istih prostorih. Prišli
so zastopniki in gostje celo iz
Pennsylvanije. Priznanje gre so-
drugom in somišljenikom v Po-
wer Pointu, ki so naredili vse
delo, čeprav jih ni veliko.

Prihodnja konferenca se bo
vršila v Bridgeportu, datum pa
pozneje naznanjen v listih in v
pismih. Na tej konferenci se bo
volilo tudi delegata za prihodnji
zbor JSZ. Dolžnost vseh klubov
in društev Prosvetne matice je,
da gredo takoj na agitacijo za
Prosveto in Proletarce, ki sta
delavska lista. Ako boste storili
svojo nalogo, boste imeli dobra
poročila na prihodnji konferenci.
Delegat, ki bo izvoljen, bo lah-
ko poročal na zboru JSZ, da smo

v vzhodnem Ohio res aktivni in
da v resnici delamo za osvobo-
ditev delavske mase. Nihče naj
se ne izgovarja, da ne more ni-
česar storiti, kajti treba je iti
med maso in ji raztolmačiti, kaj
ji je in kaj se bo prinesel "new
deal" in tako jo boste lahko pri-
dobili na svojo stran. Prečitajte
spis D. Lotricha v Majskega glu-
su, delajte po načrtu, ki ga on
omenja in uspehi boste prav go-
tovo.

Tukaj smo prejeli veliko šte-
vilo Majskega glasu in "New
Leaderja" za prvi maj. Obe pu-
blikaciji sta imenitni, ker vse-
bujeta veliko poučnih člankov.

Dne 28. aprila je imelo dru-
štvo št. 640 SNPJ plesno zabavo,
na kateri je vladalo veselo
razpoloženje, čeprav udeležba ni
bila velika. Naj bo priredba ka-
kršnakoli, ne bo uspešna, če se
je ne oglašajo v teh časih. Imeli
so dobro godbo in vse drugo, to-
da priredba ni bila dovolj ogla-
šana. O vsaki priredbi je treba
pisati v Prosveti in Proletarcu,
če hočemo doseči uspeh. Naprej,
člani društva Cardinals, posebno
sedaj, ko je kampanja za nove
člane v teku! Ugladiti je treba
pota, kajti bodočnost je vaša.

Od več strani se sliši, da bodo
prišli na priredbo soz. kluba št.
11, ki se vrši dne 12. maja v dru-
štveni dvorani, rojaki iz bliž-
njih in oddaljenih naselbin. I-
gralci se pridno vežbajo in pre-
pričan sem, da bodo zadovoljili
posetnike. Igra se prične ob 7:30,
zato pridite ob pravem času v
dvorano. Člani kluba se tudi tru-
dijo, da bodo posetniki dobili
najboljšo postrežbo. Pridite na
priredbo z vseh strani in mi vam
bomo vrnil poset v sličnih slu-
čajih.

Tukajšnja federacija SNPJ je
na svoji seji dne 22. aprila skle-
nila prirediti velik piknik, na ka-
terebo ga skušala dobiti pisate-
lja Lousa Adamiča in enega gl.
odbornika za govornika. Prired-
ba se bo vršila v Bridgeportu,
središču te okolice. Člani dru-
štva SNPJ in soz. klubov mora-
jo iti na delo, da bo priredba
največja od vseh, ki so se že tu-
kaj vršile. To vse se lahko do-
seže, ako se članstvo v resnici
zaveda velikega pomena tride-
setletnice SNPJ, ki je najboljša
slovenska podpora organizacija
v tej deželi. Iti moramo tudi na
agitacijo za nove naročnike Pro-
sveti.—Joseph Snoy, 13.

S konference klubov JSZ

Barton, O. — Tukajšnje delavske
razmere so pod ničlo, kajti ro-
v Barton že počiva od 15. no-
vembra lanskega leta. Nekaj ro-
vov, ki so oddaljeni od 15 milj,
je še precej dobro obratovalo do
1. aprila, po tem dnevu pa je Lo-
rain Coal & Dock Co. omejila
obrat na en dan v tednu, You-
ghigheny & Ohio Coal Co. pa
na dva dni. To jasno pove, kaj
moremo pričakovati od "new
deal". Zaslugek je nizek, cene
potrebnosti nam na naraščajo. Ka-
pitalisti hočejo izstradati delav-
sko maso, da bo bolj pohlevna.
Delavska masa še vedno stoji
in čaka v temi in ne vidi, kam
vse to vodi.

Majski glas smo z veseljem
pozdravili, ker vsebuje mnogo
poučnih člankov. Zeleti je, da bi

ga delavci čitali in tako razši-
rili svoje znanje, kar bi bilo
vsem v korist.

Konferenca klubov JSZ, ki se
je vršila dne 29. aprila v Power
Pointu, je bila zelo živahna. U-
deležil se je tudi klub št. 11,
Bridgeport, O., ter štirje drugi
klubi in eno društvo Prosvetne
matice, eno pa je poslalo pisme-
no poročilo. Prišli so na konfe-
renco John Terčelj, Jakob Am-
brozich, Frank Mihec in John
Tomšič iz Pennsylvanije, za kar
jim gre priznanje. Ob enaki pri-
liki jim bomo skušali vrniti
obisk.

Konferenca je bila dobro obi-
skana, kajti prišlo je krog 50
zastopnikov in simpatičarjev,
med temi precej žensk. Razpra-
ve so bile zelo živahne in pre-
žete s socialističnim duhom.
Predsedoval je Nace Zlemberger
in konferenca je bila zaključena
v najlepši slogi.

Prejšnji večer, 28. aprila, se
je vršila plesna zabava v prid
konferenci in klubu št. 9, Po-
wer Point, ki je izvršil vse delo.
Udeležba je bila zelo velika in
čudno se nam je zdelo, ker se je
v tako samotnem kraju zbralo
toliko ljudstva. Igrali so trije
sinovi Matta Tuška in štiri hčer-
ke Jakoba Berganta. Na tem
mestu se zahvalim v imenu kluba
št. 11 sodrugom in sodružicam
v Power Pointu, ki so pre-
skrbeli prenočišče in vse drugo
za posetnike.

Klub št. 11 v Bridgeportu bo
dne 12. maja uprizoril dve igri,
eno v slovenščini in eno v angle-
ščini. "Kranjski Janez v New
Yorku" je zelo smešna igra. Na
programu bodo tudi štiri dekla-
macije, potem pa bomo imeli
plesno zabavo. Pričetek ob 7.
zvečer. Ujjudno vabimo vse od
blizu in daleč, da nas posetite na
omenjeni dan, kajti zabave bo
dovolj za vse.—Joseph Skoff.

Nekaj spominov

Moon Run, Pa. — Pred moji-
mi očmi vstajajo spomini na tri-
desetletno bivanje v tej deželi.
Prišla sem v Ameriko za svoji-
mi starši kot mlada deklica. Spo-
minjam se tete, ki me je spre-
mljala do Ljubljane in mi pri slo-
vesu zabijevala, da ne smem
pozabiti na Boga in molitev. Tu-
di nanjo ne smem pozabiti v tu-
ji deželi in tote res nisem poza-
bila. Ona mi je bila vse, kajti
delila je z menoj žalost in vese-
lje ter mi izkazovala materino
ljubezen.

Svojega očeta nisem poznala,
dokler nisem prišla v Ameriko,
in tudi mater sem popolnoma
zgrešila, kajti le nekoliko sem
se spominjala njenega odhoda v
povo deželo. Ko sem dospela na
cilj in sem stopila iz železniške-
ga voza, me je sprejel prijazen
starček. Prečital je listek, ki sem
ga imela na obleki, prijel v roke
moj kovček ter me odvedel na
svoj dom. Tam me je čakala le-
po oblečena in meni popolnoma
tuja ženska ter me lepo po do-
mače pozdravila. Bil je glas mo-
je matere, ki sem ga nekaj sli-
šala. Tistega srečanja ne bom
nikoli pozabila.

Sedaj, ob tridesetletnici SNPJ,
se mi vzbujajo spomini na pre-
tekla leta, na čas, ko se je rodilo
"mrtvo dete". Danes je to dete
orjak, kateremu ne najdete pa-
ra in na katerega smo ponosni
vsi, ki spadamo v njegovo okri-
lje. Čast ustanoviteljem in vsem

zavednim članom, ki so začrtali
pot, po kateri hodijo še danes
člani in članice. SNPJ je bila
ustanovljena na svobodomiselnih
podlagi in ker je odpirala delav-
cem oči in jih še sedaj, si je na-
kopala nasprotnike. Članstvo
naj si zapomni, da je jednota
njih last in da jo morajo braniti
in zagovarjati ob vsaki priliki.
Sedaj je v teku kampanja in do-
bro je, da smo oprežni, da bomo
dobili v jednoto take člane, ki
bodo podpirali, ne pa podirali
delo pionirjev.

Naj omenim še, da priredi
Ženski izobraževalni klub vese-
lice dne 12. maja, da tako poča-
sti materinski dan. Obeta se bo-
gat program in to za malo vstop-
nino 25 centov.—Jennie Jerala.

Žalostna vest

Blaine, O. — Delavske razmere
v tej okolici so zelo mizerne, zla-
sti za rudarje. Večina premo-
govnikov obratuje le en dan v
tednu in razume se, da če ni dela
tudi ni jela.

Omeniva naj, da sva dne 12.
aprila preljala pretresljivo novi-
co iz Clevelanda, da je tam umrla
nagle smrti najina hči Louise,
omozena Japelj, v starosti 31
let, v najlepši življenski dobi.
Njen mož je našel svojo mlado
ženo mrtno v garaži. Zadušil jo
je strupeni plin.

Pokojna se je hotela odpeljati
z avtomobilom, toda predno je
mogla spraviti motor v tek, je
padla in umoril jo je plin.

Pokojna je bila rojena 21. ju-
nija 1903 v Leobnu na Gornjem
Štajerskem. Bila je članica dru-
štva Zavedni sosedje št. 158
SNPJ in društva št. 14 SZZ.
Njen pogreb se je vršil dne 16.
aprila.

Pokojna zapuška žalujoče star-
še, enega brata, dve sestr, ene-
ga strica v Bridgeportu, O. in
enega pa v Cantonu, Ohio,
žalujočega moža ter eno hčerko
in enega sina v Clevelandu.

Ljubljena hčerka, počivaj v
miru in lahka naj ti bo ameriška
zemlja.

Louis in Frances Androna.

Proslava Prvega maja v Mil-
waukeeju

Milwaukee, Wis. — Take pro-
slave Prvega maja, kakršna je
bila letos v tem mestu, nisem vi-
del še nikdar v svojem življenju.
Koliko tisoč ljudi se je udeležilo
parade, je težko povedati. Ko-
rakale so po štiri osebe skupaj
in parada je bila dolga kakih
dvanajst blokov.

Demonstrantje so nosili rde-
če zastave in velike napise. Ako
je človek opazoval te zastave, se
mu je zdelo kakor da vidi dolgo
in široko rdečo reko. Napisi, ki
so jih nosili pohodniki, so bili
pomembni. Naglašali so odpor
proti imperialistični vojni, zdru-
žitve delavcev, brezposelnostno
zavarovanje, podporo v gotovi-
ni, oprostitve Mooneyja in scott-
sbovskih zamorskih fantov.

Proslava delavskega praznika
je bila zaključena v velikem
mestnem avditoriju, ki je bil
poln do zadnjega kotička. Mno-
go ljudi se je moralo vrniti, ker
ni bilo zanje prostora v dvorani.
Joseph Ule.

Zahvala

Woodville, Pa. — Mojim znan-
cem naznanjam, da me je zadel
bolezni še pred božičem in da se
od 11. januarja zdravim v tu-
kajšnji bolnišnici. Počasi mi gre
na bolje in sem z vsem zadovo-
ljna.

Najbolje se počutim ob sredah
in nedeljah, ko vidim svoje
drage, ki me ljubeznjivo in to-
čno obiskujejo, kakor tudi mnogi
drugi prijatelji in prijateljice.
Vsem se iskreno zahvaljujem za
prijazne obiske in pozdravljam
vse znance daleč naokoli. Poseb-
no se moram zahvaliti prijate-
ljem iz Sygana in Bridgeville.
Angelina Pucelj.

Osebnostna vest

Willard, Wis. — V uradni Pro-
sveti sem čital med spremem-
bami članstva tudi imeni Frank
in Mary Kusan, ki se nahajata
nekje v Penni. Ta vest me je o-
pozorila na naše davno prijatelj-
stvo iz mladih let. Zelo bi me
veselilo, če bi se oglašila oziro-
ma pisala meni na naslov Tom
Požega, Willard, Wis.

Tom Požega, 198.

Najzanesljivejše dnevne de-
lavske vesti so v dnevniku "Pro-
sveti." Ali jih čitate vsak dan?

Problemi prisel

Naturalizacija žene am-
državljana

Vprašanje: Postal
kratkim ameriški
Kdaj more moja žena
žavljanka?

Odgovor: Vaša žena
buje "prvega papirja"
se je zahteva, da dokaz
bivanje v Združenih dr-
ko je torej v Ameriki v
dni, more takoj vložiti
naturalizacijo. Plačati
čajne naturalizacijske
ne (ki so bile sedaj po-
polovico). S prošnjo
ti pristojbino za spriče-
hodu (\$2.50), razun ak-
v Ameriko pred dnem
1906. V splošnem velja
ameriškega državljan-
stopanje kot za vsako-
kar se tiče "prvega pa-
enoletnega bivanja. N-
priveiti dve priči, ki m-
ta o njenem dobrem
značaju in da je vsaj e-
vala v Združenih drža-
men

Kazen za bigan

Vprašanje: Kaj tvor-
gamije in kako kazni-
žen?

Odgovor: Ako žer-
mož še živi in se dru-
polovica zopet poroči,
zločin bigamije, razun-
za zakonito razpoko-
nem države Unije na-
zen od največ pet let.
Mnoge države dodatn-
tudi globe.

Vlada ne daje več bre-

Vprašanje: Kako
dobiti brezplačno sem-
tlice in zelenjavo od

Odgovor: Federaln-
že pred leti končala
ti semena zastoj.

Zakon o minimalnih

državi New Y

Vprašanje: Ali se z
nimalnih mezdah v d-
York razteza tudi na
lavce? Kaj je mini-
da v pralnicah (laun-
men

Odgovor: Zakon d

York o minimalnih m-
je v veljavi od aprila
ti je ženske in ne
vseh pokliceh razun-
stvu in pri hišnem
se tiče minimalne me-
nicah, se določa, da n-
ska oziroma nedoletn-
dobivati manj kot 31
uro za štirideseturni
"overtime" treba pla-
drugo uro za vsako u-
dela manj kot 40 ur
treba dodati bonus o

NRA in grocerijsko

Vprašanje: Kaj je z

o grocerijah na dro-
ur sme štacuna ostati

Odgovor: "Retail
de" določa, ako 75%
cerijskih štacun v me-
da naj velja enaka
štacuna odpre, oziro-
da tak program mora
vse štacune. Ta spo-
torej obvezen za vse,
razuma pa ne sme pr-
to dni. Ure pa ne sme
kot 63 na teden.—Fik

NEHVALEŽNI MI

V Moskvi se je ne-
merila naslednja resn-
ba: Neki hitro brzeči to-
mobil je trčil v mrt-
ki je vozil proti krem-
vozu v krsti je po rusko
ležalo odkrito truplo in
sta je padla z voza in i-
sta je hipoma nastal v-
Bil je "mrtič", ki ga
prebudil od navidezne
si je zaradi padca z vo-
nogo.

Človek, ki je bil po-
nem naključju otet in
hkrati, pa se je zdaj i-
hvaležnega državljan-
je nekoliko opomogel,
tožbo proti vozaču to-
tomobila. Zahteval je
rento zaradi telesne
Toženec je odklonil za-
dejal, da bi sam imel p-
rente, ker je navidez m-
budil k življenju, sicer
sežgal pri živem telu
pa mu je odvnil, da bi
tovo ne bil ušakal, ker
toriju se enkrat pre-
kega mrtvega pred vo-
Sodišče je nato odglo-
da zasliši nekateri oči-
kar bo izreklo razsodo-

To je "father" Coughlin, razvpiti radio pridigar, ki je zadnje
čase začel na debelo spekulirati s srebrom. Coughlin zahteva
bimetralno (zlatu in srebrno) valuto.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

NOVA JUGOSLOVANSKA VLADA

predsednik ostal Uzuno-
ni ministri novih.
ni senator dr. Franjo
— Dr. Kramer in Pu-
ništa več ministra

Ljubljana, 18. aprila.

zvečer je prišla v Ljub-
novica, da je Uzunovičeva
demisijonirala in da je že
nova. Izvršile so se
ministrske spremembe.

predsednik Uzunovič je
vlasti dodelil izjavil, da
je izglasovanjem budže-
ta svojo glavno nalogo
to predložil kralju de-
to se pri-
predlogu in vladni pred-
predložil kralju demisio-
vlade. Kralj je demisijo
spet Uzuno-
sestavo nove vlade. Ze
Uzunovič predložil kra-
vlado, ki jo je kralj po-

sedanja vlada je imela 16
predsednikom vred.
vlada ima dva ministra
padla sta namreč mini-
portfelja dr. Albert
in minister za socialno
in narodno zdravje Ivan
Svoje mesto je izgubil
sedanji prometni minister
jevič, ki ga je v skupščini
poslanec Stanič tako
obtožb. Na njegovo mesto
imenovan Svetislav Milo-

sedanji ministri so imenovani na
demisiji dr. Novak, ki
bi bil novi minister.
sedanja vlada je imela štiri
brez portfelja, sedanja
nima nobenega. Medtem
dva dosedanja ministra
portfelja bila imenovana v
vladi in sta dobila vsak
ministvo, sta ostala dva
svoji dolžnosti. To
Kramer in poslanec
medmedvoji, ki nista spre-
novo vlado.

gondarskega in rudarskega
tra je imenovan Milan Ul-
ki, generalni ravnatelj ve-
lesnega podjetja v Bosni

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

membe so torej precejša-
e osebe. Oseba ministr-
predsednika Uzunoviča, ki
na svojem mestu, jamči
ako linijo državne politike.

je ter začela skozi lino klicati so-
se sede na pomoč. Tudi je umorjeni
Ani vzela uhanje iz ušes, ter
jih skrila v svojo skrinjo. Po
tistem pa, ko so prišli sosedje,
se je Urša tako napila vina, da
je obležala nezavestna ter se je
še drugi dan opoldne spet strel-
nila. Orožniki je po umoru sploh
niso mogli zasliševati.

Tako se je sum gostil vedno
bolj. Bilo je to v času, ko so li-
sti pisali cele strani o Malije-
vem umoru pri St. Vidu pri Stični,
kjer je bila prav tako prislone-
jena lestev k zidu, a se je doka-
zalo, da je bila prislonejena le za
fingiranje, kod je prišel morivec
v hišo. Sledila je kmalu aretaci-
ja Urše Rormanove, ki pa je ves
čas v preiskavi na vso moč tajila
vsako sovraštvo do umorjene
Ane in zanikavala, da bi bila mo-
rivka ona.

Državni pravdnik jo je ven-
darie obtožil umora njene sestre
in 6. aprila se je vršila na novo-
meški sodnji razprava proti Ur-
ši Rormanovi. Obtožnica je opi-
sovala vse okoliščine, ki kažejo,
da gre smrti obtoženka za morivko.
Vendar pa je tudi na
razpravi Urša odločno tajila, da
bi bila sestra ubila ona. In ker
ni bilo direktnih in trdnih doka-
zov, se je sodišče kljub indicijam
odločilo, da oprosti obtoženko.
Kjer je sodišče v dvomu, se od-
loči veselej za obtoženca.

Tako je sodišče Uršo Rorma-
novo oprostilo in je bila takoj
izpuščena iz zaporov.

Še nekaj k justifikaciji Andre-
ja Malija. — Z justifikacijo je
bilo "zadoščeno pravici"—so pi-
sali listi in se spet na široko raz-
pisali o tem, kako je bil Mali
obešen. Kjer je kaj krvi, tam se
zbirajo ljudje. In je nekaj listov,
ki imajo še vedno za svojo na-
logo, ubirati na najnižje nago-
ne, ki spe v človeku, ter jih dra-
žiti in buditi s podrobnimi opi-
sovanjem zločinov in justifikaci-
cij. To so storili tudi ob Andre-
ju Maliju. Ko je bil izvršen zlo-
čin, so podrobno opisovali, kako
so morilci razmesarili žrtev in
kaj govore po vasi. Vendar pa n. pr.
"Jutro" takrat ni priobčilo
fotografije ubite Anžlovarjeve,
kako leži vsa v krvi in s straš-
nimi ranami na vratu in prsih
na tleh sobe, kjer se je dogodil
umor. Zda, ko je prišla novica,
da bo Mali obešen, je "Jutro"
privleklo tudi to strašno sliko na
dan ter jo objavilo v svoji šte-
vilki za 11. april. Finančni uspeh
te objave je bil gotovo dober —
prodali so tisti dan lista več ka-
kor druge dni. Za drugačnim u-
spehom ne vprašajo. "Slovenski
Narod" istega dne pa je že imel
podrobno poročilo o Malijevi zad-
nji noči in justifikaciji. Natan-
ko je opisal krvnika Harta: kak-
šno obleko je imel, kakšno kra-
vato, kakšne ima oči in lase, kak-
šen medaljonek nosi na verižici,
kako je dopisniku "Naroda"
pohvalil slovenske kraje in do-
lenjsko vino, kako mu je krvnik
razkazal fotografije raznih jus-
tifikacij ("prav dobro sta zade-
ta Čruga in Pripi mali"), ki jih
je bil že izvršil pri nas v državi,
itd. Dalje je "Narod" natanko
opisal, kako je Hart krvnik po-
ložil zanko Maliju krog vratu,
vsako krvnikovo kretanje opiše,
potem pa pravi med drugim to-
le: "Gledalci so bili prepričani in
so se komaj zavedali, da je že
vse pri kraju. Vsi so pa poudar-
jali human način usmrtitve in
silno spretnost izvršila." Le ma-
lo manjka, da ni zapisal "Na-
rod", da imamo tudi človekoljub-
ne usmrtitve ...

Najdišče iz kamene dobe. — Pri
graditvi banovinske ceste Rade-
če-Litija so odkrili na Njivicah
pri Radečah votlino, v kateri so
našli kosti jamskega medveda.
Poklicali so strokovnjaka prof.
Brodarja iz Celja, ki je znan po
odkritjih v Potočki zijalki, in ta
je potrdil, da je bila votlina res
zatočišče jamskega medveda in
tudi pračloveka, ker so našli več
kamenitega orodja.

Podlegel je opeklinam. — V po-
ročilu o velikih požarnih katastrofi
v Markovcih pri Ptujju smo ome-
nili, da je dobil hude opekline
26 letni posestnik Janez Ljubec,
ki se je nanj zvrnilo goreče tra-
movje, ko je hotel rešiti nekaj
pohištva in obleke. Prepeljali so
ga v ptujsko bolnišnico, kjer pa
niso slutili, da so poškodbe smr-
tne.

Smrtna nesreča. — Na cesti
med Splitom in Šibenikom se je
smrtno ponesrečil ljubljanski ro-
jak Franjo Burger, mornarski
podoficir. Iz Splita se je peljal s
svojim prijateljem na motociklu
v Šibenik, sredi poti pa je prišlo
do nesreče. Oba sta obležala ne-
zavestna, dokler ju ni našel mor-
narski poročnik Šoštarč ter z
avtom odpeljal v splitsko bolniš-
nico, kjer pa je Burger, ki je
vodil motocikel, že naslednji dan
umrl.

Štiri dni nezavestna. — Mari-
ja Kopšetova iz Stopre pri Ro-
gatu leži že četrty dan v celjski
bolnišnici, ne da bi se zavedla.
Zdravniki upajo le malo, da bo
mlada žena prebolela poškodbo.
Poročali smo že, da je bila na-
slednji dan po poroki, ko so se
svatovali in streljali od veselja,
po naključju ustreljena v čelo od
stoprškega župnika.

Ministri potujejo. — Bolj ka-
kor kdajkoli zadnja leta potuje-
jo zadnje mesece evropski mini-
stri iz države v državo, od pre-
stolnice do prestolnice, od kon-
gresov do kongresov, potujejo v
Rim in Berlin, v Ženevo in Pa-
riz, v Beograd in Ankaru, v Lon-
don in Carigrad, v Sofijo in Bu-
karešto, od pogovorov k pogovo-
rom, od sklepov do sklepov. Nem-
ški minister in poveljnik hitler-
jevskih napadalnih čet Röhm je
priletel pred dnevi s hitropla-
nom v Dubrovnik ter od tu na-
pravil izlet na Cetinje obiskat
tamošnjega bana, nakar je spet
odletel v Berlin, minister Muša-
nov iz Sofije je potoval v Pariz
ter se ustavil za kratek pome-
nek v Beogradu, Beneš je hotel
potovati v Rim, pa bo nemara
zavil rajši kam drugam, Doll-
fuss je sploh stalno na potu k
Mussoliniju in papežu, minister
Jevtič potuje v Ankaru in Cari-
grad, vse potuje in povsod se
marsikaj godi.

Rudarji še vedno v negotovo-
sti. — Smo skorajda že v sredi
aprila, pa še vedno ni glasov o
kakih pogajanjih glede dobave
premoga trgovskih rudnikov
državnim železnicam. Zaradi te-
ga delo v revirjih počiva že od
28. marca, le v Trbovljah so na-
redili en sam šiht. Rudarji pošil-
jajo na vse strani deputacije, a
vse brez uspeha in vedno dobijo
le polno obljubo, ki pa stradajo-
čim rudarskim družinam nič ne
zaležejo. Če bodo v prvi polovici
aprila imeli rudarji v Trbovljah
kake 4 šhte, ne bodo imeli ru-
darji v manjših revirjih nobene-
ga zaslužka, ker pojde zaslužek
enega ali dveh šhtov za razne
socialne dajatve, n. pr. bratov-
sko skladnico, ki mora prejeti
vsak mesec določeno vsoto pri-
spevkov, sicer skrahira v nekaj
tednih. Zato so prispevki zanjo
določeni sicer procentualno, a ne
smejo biti manjši od določene
vsote, ki pa presega zaslužek e-
nega šhta. Tako ti zaposleni
rudarji preživljajo poleg svojih
družin tudi družine upokojencev
in bolnikov, vsi skupaj pa stra-
dajo. Prometno ministrstvo se še
ni zganilo, da bi začelo pogaja-
nja s TPD glede dobave premo-
ga iz trgovskih rudnikov. Na
obljube pa tudi Trbovlejska pre-
mogokopna družba nič ne da in
dokler nima podpisane pogodbe
z železnicami, neče obratovati v
dosedanjem obsegu.

Umrli so: v Ljubljani je umrl
posestnik Franc Žuza iz Zalca, v
Novem mestu Helena Urbljeva,
v Ljubljani krojač Franc Rožič,
v Mariboru Anica Kanič.

Reakcija bi si rada poma-
gala z "imitacijo"

Kakor je cerkev prevzela pogan-
ske praznike in spremenila
njih smisel, tako hoče ta kapi-
talizem in fašizem napraviti
z delavskim praznikom

Zgodovinsko je ugotovljeno,
da so razna verstva prevzela
običaje in svečanosti od prade-
dov ter jih prirojila svojemu
okusu in novim razmeram. To
ve vsak otrok. Prav isto ravnajo
v najnovejši dobi fašistično-
reakcionarna gibanja po vseh
državah, kjer so prišla do obla-
sti.

Verska gibanja imajo še danes
velike slavnosti ali kakor
pravijo, praznike, ki so nekaj
pomenili sicer častenje bogov
dobre letine, solca itd. Danes
so ti prazniki simbolični in ve-
ljuje duhovom, oziroma duhov-
nemu življenju. Prazniki se ne
nanašajo več na dobro letino,
na darove solca. Dobili so nov
pomen, ki odvaža ljudi od brige
za kruh, za politične pravice ali
kratko za praktično življenje.

Iz teh razlogov je samoobsebi
umevno moralo delavstvo, ker
je postajal zanj socialni položaj
vedno slabši, pričeti misliti na
svoj socialni položaj, to je na
praktično življenje, ter si v Pa-
rizu 1889 izbralo poseben dan,
praznik, na kateri dan poudarja
družabne krivice in zagovarja
svoje pravice.

Petindeset let je od ta-
krat.

Prav te dni smo govorili z
osemdesetletnim sodrugom. Re-
kel je: "Gibanje smo imeli, du-
ša je bila v njem. Izvojevali
smo ogromne pridobitve. Zakaj,
prej je bil delavec suženj. Ve-
liko zlo je kriza, ne le kapitali-
stična kriza, marveč zaradi nje
tudi duhovna kriza. Ali delav-
stvo zopet vstane, ker zahteva
to razvoj. Kriza pa razvoj sa-
mo pospešuje. Po trpljenju
zmaga, ker je volja delavstva v
bistvu le nezlomljiva!"

Tako mislimo tudi mi. Vidi-
mo sicer danes mnogokaj, kar
bi nam skoraj usiljevalo resig-
nacija. Vseh naših gesel, za-
hitev, celo prvega majnika se je
v besedah polastila reakcija.
Kakor so to napravljala ver-
stva z ajdovskimi prazniki, da
pridobijo ljudi zase, tako miali
tudi reakcija s praznovanjem
prvega maja odvrtiti delavstvo
od njega načelne borbenosti.
Delavstvo praznuje prvi maj z
zahtevo in ciljem pravičnega
življenja. Tega reakcija noče.
Avstrija je praznovala prvi maj
v znamenju nove ustave, ki oro-
pa delavstvo vseh političnih in
že do zdaj tudi socialnih in kul-
turnih pravic. Tako prazno-
vanje prvega maja more biti le
persiflacija delavskega prazni-
ka.

V Nemčiji praznuje kapitali-
stični fašizem prvi maj na ukaz
in Hitler in Goebela sta bila
glavna govornika. To sta repre-
zentanta režima, ki je delavstvu
začasnno skratil vse pravice, da-
si je nemško kakor avstrijsko
delavstvo kulturno na enaki, če
ne višji kulturni stopnji kakor
buržuazija in peščica fevdalcev.

Tudi v Zedinjenih državah
so praznovali prvi maj. V
Ameriki vlada danes izrečno ka-
pitalistični fašizem. Velik del
kapitla se hoče rešiti, hoče re-
organizirati, oziroma izvesti u-

krepe, ki bi preprečili polom ka-
pitalizma. Tam torej takozva-
na "demokracija" še ni odprav-
ljena, vsaj ne formalno, zato so
si Zedinjene države za praznovo
prvega maja izbrale lepši na-
slov: Praznik otrok. V
bistvu pa tudi to ni nič drugega
kakor poizkus, kako bi se zmanj-
šal vpliv delavskih političnih in
socialnih zahtev.

Delavstvo mora razumeti da-
našnji položaj in ga tudi razu-
me. Prepričani smo, da bodo
delavci kljub tem persiflažnim
pridreditvam reakcije prav dobro
vedeli, kaj pomeni praznik dela
prvi maj. Tudi letos se de-
lavstvo zaveda, kako eminen-
tno važne so socialnopolitične
zahteve njegove.

Reakcija ni ničesar dala, vze-
la je. In če reakcija ne da, če
ne more dati ali če noče dati,
potem pač ne ostane nič druge-
ga, kakor da se delavstvo bori
dalje za srečnejšo bodočnost člo-
veštva. Ni drugega izhoda.

Delavstvo ni prav nič razočar-
ano. Morala je priti reakcija,
ker delavske vrste še niso dovolj
krepke. Toda prav reakcija in
vedno večja socialna kriza silita
delavstvo k strnitvi. Nikjer ni
znaka, da bi reakcija hotela ali
mogla izboljšati socialne razme-
re. Nikjer! Tudi nima takega
namena.

Prvi maj delavstvo tudi
letos praznovalo po političnih in
socialnih razmerah enako iskren-
o, kakor v minulih desetletjih.
Enako iskreno in z enakim čuv-
stvom in voljo.

Po razmerah! Ni praznik
glavno. Glavno so zahteve:
svoboda, enakost in bratstvo.

Človek je človeka vreden, zato
se upravičeno bori za ravizijo
sistema človeške družbe, v kate-
ri bi mogel živeti človek enak
človeku. To je najvišja zahteva,
ki jo v načelu priznava že
ves kulturni svet, razen prista-
šev "voditeljev".

Prvi maj je kljub vsemu
simbol naših zahtev.—Del. Pol.

PRAH IN HIGIENA

Prah je zdravju škodljiv. To
ni čudno, saj vsebuje poleg mi-
neralnih sestavin, zdrobljenih
kamnov in peska in po hoji in
vožnji zdrobljenih organskih del-
cev, zlasti živalskih ekskremen-
tov, bacile vseh vrst, posebno
bacile iz izmečkov jetičnikov.

Prah vpliva po eni strani meha-
nično, po drugi kemično na slu-
znice in dihalo; nastajajo vnetja,
ki delajo sluznice manj odporne
zoper bakterije, ki so v prahu.
Tuberkulozi in drugim boleznim
so vrata na široko odprta.

K cestnemu prahu prihaja še
prah iz stanovanj, kajti mnoge
gospodinje in služkinje so dovolj
nemarne, da iztepavajo in iztre-
sajo ta prah enostavno na ulico.
Seveda pa prihaja ta prah v sta-
novanja večinoma s čevlji in zra-
čenjem s ceste.

Edini pravilni način za odstra-
nitev prahu je izpiranje cest, pri
čem se prah z vodo odstrani
v kanale. Najmanj med vsakim
dežjem ali za njim bi morali mo-
kre ceste pomesti. Nezažadna
odstranitev prahu iz mest pome-
ni isto, kakor naraščanje bolez-
ni dihal, posebno tuberkuloze in
influence. Mestne uprave ne bi
smele dopuščati, da bi prebival-
stvo propadalo zaradi prahu, po-
sebnost zdravniki bi morali vedno
znova ponavljati, da gre štednja
pri snajenju cest na račun
zdravja.

Zbornica sprejela zakon za kon-
trolo borze

Washington, D. C. — Nižja
zbornica je v petek sprejela z
280 glasovi proti 84 zakonski
načrt za federalno kontrolo bor-
ze. Načrt določa strogo kontrolo
delniškega trga in na široko pre-
poveduje špekuliranje.

Ali ste naročeni na dnevnik
Prosveto? Podpirajte svoj list!

Ognjeni vodomet v Maroku

Plameni na novih petrolejskih
poljih požirajo milijonske
vrednosti

Cela vojska francoskih, ru-
munkih, ameriških in angle-
skih strokovnjakov za pridobiva-
nje nafte je atikala v gorovjih
in puščavah zapadnega Maroka
šest let za viri "tekočega zlata".
Te dni so iztaknili žilo tega dra-
gocenega naravnega produkta v
bližini Forta Lyautey.

Po opetovnih vrtilnih posku-
sah je nenadoma s silno brzino
brizgnil debel curek zemeljskega
olja 20 m v zrak. Pretrgal je
več električnih vodov visoke na-
petosti, nastal je kratki stik in
v naslednjem trenutku je curek
zagorel kakor orjaški ognjeni
gejzir.

Ze več nego teden dni gori noč
in dan, ocenili so, da ušči ogenj
vsak dan skoraj dva milijona ga-
lon petroleja. Neumorno delajo
na tem, da bi plamen pogasili, ce-
le gore vreč s peskom so že iz-
praznili v ognjeno žrelo, toda u-
speha ni nobenega. Sedaj hoče-
jo poskusiti še z najnovejšo me-
todo, po kateri se z dinamitno
eksplozijo ustvari tako močan
zračni pritisk, da se ogenj zadu-
ši. A vprašanje je, kako bo ta
poskus uspel. Na vsak način so
se obrnili brzojavno v Ameriko,
da bi od tam dobili strokovnjake
za ugašenje takšnih požarov.

Iskalci petroleja v Maroku so
imeli torej veliko smolo, a ven-
dar je Francija ta dogodek spre-
jela z velikim veseljem. Saj je
znak, da so v Maroku vendarle
velika ležišča petroleja, o čemer
so premnogi doslej dvomili.
Francija ima to priliko, da se
glede tega važnega kuriva na-
pravi samostojno. Da bodo ogn-
jeni gejzir pri Fortu Lyautey u-
gasili, o tem mnogo ne dvomijo,
kar se kaže že v tem, da je cena
zemljišč okoli njega silno nara-
sla. Proti Fortu Lyautey so za-
čele romati velike množice, ki u-
pajo, da bodo našle tu dosti pri-
like za delo in dobiček. Mesteca
v bližini petrolejskega izvira je
v nekoliko dneh močno naraslo
in proži sliko kakšnega mesta
iskalcev zlata na amerškem Za-
padu.

TRGOVCI S SMRTJO SE TE-
PEJO ZA NEMŠKI TRG

(Nadaljevanje s 1. strani.)
prid nacijem. Zda je postal
Goering nepotreben in se ga je
iznebil.

V Berlinu je bil degradiran tu-
di fašistični voditelj "delavske
fronte" Johannes Engel radi
svojega — levčarstva. Ker je
dober "narodni socialist", dasi
preradikalni, je zaenkrat vsaka-
kor obdržal distriktno vodstvo
fašističnih tovarniških celic.

V Porenju, v mestu Kuerenu,
so zadnji mesec zrevoltirali mle-
karski farmarji. Vzrok je bil,
ker je vlada na pritožbo trgo-
cev prepovedala prodajanje mle-
ka direktno odjemalcem. Pri di-
rektni prodaji so dobili 22 fen-
ikov za liter mleka, pri trgovcih
pa sedaj dobe le 12 fenikov, kar
je povzročilo revolto. Bitka med
policojo in fašističnimi šturmar-
ji na eni strani in razjarjenimi
kmeti na drugi je trajala več ur.
Zmagala je oborožena sila, ki je
aretirala več upornikov.

Dasi cenzura ne dovoljuje nobe-
nih "škodljivih" vestí, je vse-
kakor znano, da pride med štur-
marji in antifašisti često do spo-
padov. Samo v zadnjem janu-
arju je bilo v teh spopadih ubi-
tih 47 šturmarjev, kar je razvid-
no iz poročila državne bolniške
skladnice. Isti viri tudi navajajo,
da je veliko šturmarjev in čla-
nov nacijske stranke "onespo-
sobljenih za izvrševanje aktivne
službe", po čemer se da soditi,
da so prišli do poškodb v mno-
gih slučajih v spopadih z anti-
hitlerjevci. Povraže "nove" Nem-
čije je lahko romantično, pod de-
belo skorjo se pa kuha in vre.

Zbornica sprejela zakon za kon-
trolo borze

Washington, D. C. — Nižja
zbornica je v petek sprejela z
280 glasovi proti 84 zakonski
načrt za federalno kontrolo bor-
ze. Načrt določa strogo kontrolo
delniškega trga in na široko pre-
poveduje špekuliranje.

Ali ste naročeni na dnevnik
Prosveto? Podpirajte svoj list!

Demonstracija čikaških učiteljev in učiteljic za zasluzlo plačo.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Izba je bila dovolj prostorna in je zavzemala vse prizemlje. Zeleno je bila prepletkana in čista kakor flamska soba s svojimi pomnimi podnicami, posutimi z belim peskom. Poleg omare iz lakirane smrekovine je stala tu še miza in stoli iz prav takega lesa. Po stenah so visele živobarvne slike, podobne cesarja in cesarice, ki jih je podarila družba, potem obrazi vojakov in svetnikov, obloženih z zlatom, ki so se ostro odbijali od sicer golih zidov. Nobene druge okrasne ni bilo tu, razen škatle iz rožaste lepene na omari in kukavice s pisanim kazalnikom, katere glasno tiktakanje je napolnilo vso to praznino do stropa. Zraven vrat na stopnice so bila še druga vrata, ki so vodila v klet. Kljub snagi je kvaril topli, težki zrak duha po praženi čebuli, ki je bil že od sinoči zaprt v izbo in nasičen z ostro premo-govno izparino.

Katarina se je pred odprto omaro zamislila. Le majhen krajec kruha je še ostal, nekoliko več sira in komaj ščepec masla; in s tem naj bi namazala vsem štirim kose kruha. Naposled se je odločila, narezala je kruh, en kos je namazala s sirom, drugega z maslom, potem pa je oba zlepla skupaj: to je bila "opeka", dvojni kos, ki so ga jemali vsako jutro s seboj v jamo. Kmalu so stale v vrsti na mizi vse štiri opeke, razdeljene z najvestnejšo pravičnostjo, od največje za očeta do najmanjše za Jeanlina.

Cetudi se je zdelo, da se je Katarina povsem predala gospodinjstvu, je morala vendar sanjati o zgodbi, ki ji jo je bil pripovedoval Caharija o višjem pazniku in Pierronki, ker je zdaj odprla vrata in pogledala ven. Veter je še zmerom vlek, številnejše luči so begale preko nizkih pročelj naselbine, odkoder je prihajal nerazločen trepet prebujanja. Vrata so se jela že zapirati in črne procesije delavcev so se izgubljale v noč. Kako je neumna, da se zunaj prehlaja, ko pa nakladač gotovo še ni spi, ker pojde šele ob šestih na delo! A ona je še zmerom stala in gledala hišo okraj vrtov. Vrata so se odprla, njena zvedavost je vzplam-tela. Toda to ni mogel biti nihče drug nego Lidijska, Pierronova hči, ki je odhajala v jamo.

Para je zasikala, da se je okrenila. Zaprla je in pohitela: voda je zavrela in vzklopela ter jela gasiti ogenj. Kave ni bilo več, morala je, hočeš nočeš, priliti včerajšnji vsedlini vode in vse skupaj kar v vrhu osladiti s sladkorno sipo. Zdajci so prišli oče in oba brata po stop-nicah navzdol.

— Pri moji duši! je zaklel Caharija, ko je vtaknil nos v lonček, ta nam pa res ne bo stopila v glavo.

Maheu je vdano skomizgnil z rameni.

— Br, kako je vroča, dobra je pa le.

Jeanlin je pobiral drobtine kruha in jih stresal v juho. Ko je tudi Katarina izpila, je pre-lila kavo iz vrča v skodele iz bele pločevine. Stoje so vsi štirje v medlem svitu kadeče se sveče hlastno srebali.

— Nu, ste videli! je rekel oče. Človek bi še mislil, da imam rento!

Od stopnic, kjer so pustili vrata odprta, se je začel glas. Maheujka je zavpila:

— Ves kruh vzemite, za otroke je že še ne-kaj rezancev!

— Da, da! je odgovorila Katarina.

Spet je pogrebla ogenj in pristavila kraj re-šetke ostanek juhe, da bo gorka, ko se vrne ob šestih ded. Vsakdo je vzel izpod kuhinjske omare par cokel, si privezal z vrvcu čutaro čez pleča ter potisnil "opeko" med arajco in jopi-čem na hrbet. Odšli so, moški naprej, dekle, ki je bilo upihnilo svečo in obrnilo ključ, pa za njimi. Hiša je spet stegnila.

— Počakajte! gremo skupaj, se je oglašil možki, ki je zapiral vrata sosednje hiše.

Bil je Levaque s sinom Bebertom, dvanaest-letnim paglavcem, ki sta bila z Jeanlinom de-bela prijatelja. Katarina se je začudila in du-šila je smeh, šepnila je Cahariji na uho: Kaj? da Bouteloup niti več ne čaka, da bi odšel mož zdoma!

Zdaj so luči v koloniji ugašale. Zadnja vrata so zaloputnila in vse je spet znova za-spalo, žene in malčki so se na dnu bolj prostor-nih postelj pogrezili v spanec. In od ugašle vasi do sopečega Voreuxja se je vlekla v ve-trovnih sunkih dolga vrsta senc, rudarjev, gre-dočih na delo. Ramena so se upogibala, roke so bile ponevedoma prekrižane na prsih, zada-j pa so vsakomur izmed njih "opeke" delale grbo. V tankih platnenih oblekah so trepetali od mra-za in ne da bi pospešili korake, so odhajali ka-kor kaka čreda, razkropljena vzdolž ceste.

III

Štefan, ki se je spustil z nasipa, je pravkar prišel v Voreux; in možje, ki jih je ogovarjal, vprašujoč jih, ali je tukaj kaj dela, so zmigo-vali z rameni, vsi so mu dejali, naj počaka višjega paznika. Pustili so ga, da se je prosto kretal med slabo razsvetljenimi poslopji; pol-nimi črnih odprtih, da ga je zmeda dvoran in nadstropij vznemirjala. Šel je po temnih, napol razpalih stopnicah navzgor in se znašel na zibajoči se brvi, nato pa korčlil skozi sepa-racijo, ki je bila potopljena v tako globoko te-mo, da je hodil s predse iztegnjenimi roka-mi, da ne bi kam zadel. Hipoma se je poja-vilo pred njim dvoje rumenih oči, predirajo-čih temo. Bil je pod izvaževalnim odrom, v kontrolni veži, prav ob ustju šahta. Paznik, oče Richeomne, debelušen mož z obrazom do-brotljivega žandarja in s sivimi brki, se je napotil naravnost proti pisarni sprejemnega uradnika.

— Ali ne potrebujejo tukaj kakoga delavca za kakršnokoli delo? je vnovič vprašal Štefan.

Skoraj bi bil dejal Richeomne, da ne; a se je premislil in mu odhajaje odgovoril kakor drugi:

— Počakajte višjega paznika, gospoda Dan-saerta!

Tam so gorele štiri svetilke in njih žarome-ti, ki so metali vso svojo luč na šaht, so jasno osvetljevali železno ograjo, signalni vzvod in varnostne zapahe, podboje z vrvmi, na katerih sta visela oba dvigalna koša. Ostali del obsež-nega prostora, podobnega cerkveni ladji, je bil potopljen v temo in obljuden z velikimi begot-nimi sencami. Le shramba za svetilke je plam-tela v ozadju, medtem ko se je zdela lučca v sobi sprejemnega uradnika kakor zvezda, ki bo vsak hip ugasnila. Pravkar se je spet začelo izžvajanje; na železnih ploščah so nepreneho-ma drdrali s premogom naloženi hunti, a sredi vsega tega gibanja in ropotajočih črnih pred-metov so se razločevali dolgi, upognjeni hrbti potiskačev, ki so se premikali.

Za trenotek je Štefan obstal oslepljen in oglušel. Prezebal je, od vseh strani je vleklo. Napravil je nekaj korakov; stroj, čigar jekle-ni in bakreni deli so močno bleščali, ga je bil pritegnil. Stroj je stal pet in dvajset metrov za ustjem šahta v posebni, nekoliko vzvišeni dvorani podobni lopi in tako trdno sedel na svojem opečnem podstavku, da kljub polnemu obratu, ko je razvijal vseh štiri sto konjskih sil, in kljub gibanju ogromnega gonilnega dro-ga, ki se je dvigal in spuščal, kakor da teče po olju, ni stresal sten.

(Datje prihodnjic.)

na slabo politiko bivših nemških monarhov, pojutiranjem ... ?

Zadnji utisi

Ko sem po svojem odpustu iz taborišča opravil vse formalno-sti, ki so bile z mojim izgonom iz Nemčije v zvezi, se mi prav opravičujoče približa policijski uradnik M., ki je imel z menoj večkrat posla in mi zaupa, da je bil o moji nedolžnosti že davno na čistem, da pa se moje osvo-boditve ni smelo forsirati. Meni se je že mudilo in nisem prav-ni nič rad poslušal policijskih od-kritij in laskavih besed. Gos-pod M. pa le govori in govori. Pravi, da se imam v prvi vrsti svojim dobrim zvezam zahvaliti, da tako čil in zdrav zapuščam zapor. Brez ovinkov je sam pri-znal, da pri drugih pusti potek preiskave razne fizične sledove, katerih sem se radi svojih zvez rešil. (Za moje zveze me je že marsikdo zavidal in sedaj me še ta hitlerjevski policaj!!) Go-vori mi dalje o težkem življenju, o svojem akademsko naobraže-nem bratu, ki je že nekaj let brezposeln. Vprašuje, če morda vem za kako službo. Namigava sem, namigava tam, končno kon-statira, da princova družina, vsega pet oseb, poseduje nad 30 milijonov m, to je preko pol mi-lijarde dinarjev, gotovo bi brez-poselnega brata lahko spravili pod streho in jaz bi naj s prin-cem govoril. To moledovanje te-

ga človeka je name napravilo strašnejši utis kot pa vse, kar sem dotedaj slišal in videl. Delo in kruh so obljubovali svojim volilcem. V resnici pa jih zapo-slujejo po kasarnah in jih upo-rabljajo kot orodje za terorizi-ranje ljudi, da se rešijo mašče-vanja njihovih lastnih pristašev, vojakov in policije. Veleindustri-anci kot Borsig, Thyssen, Krupp in drugi pa uživajo slej ko prej ogromne dividende, radi katerih mali človek strada in zaslepljen sočloveka mori in tlačí.

Po mestu in deželi delajo to-varne! Katere? Tovarne za uni-forme, tovarne za kemikalije, za razstreliva, za orožje, tovarne za priprave nove vojne, ki bodo morda enkrat res vse ugonobile? Vsi drugi obrati pa životarijo! Tako rešuje nacionalni sociali-zem krizo!

Vprašanje naših izseljencev

Spomladi leta 1929 sem imel priliko obiskati največje indu-strijske in rudarske centre. Bilo je ravno zadnje leto konjunkt-ure. Reparacije in pjatiletka sta takrat še držali nemško indu-strijo kolikor toliko pokonci. Povsod je še bilo dela in zasluž-ka. Da je naročeno blago točno odhajalo je bilo treba celo nad-urnega dela. In naši skromni iz-seljenci, ki so vedno spadali med najslabše plačane delavce, so na-šli svoj skromen zaslužek. Toda pozneje so se leto za letom iz-gledi slabšali in ob prihodu Hit-lerja na oblast je postalo stanje najbednejših naravnost kata-strofalno. Kljub konvencijam med našo državo in Nemčijo se dogaja, da odpuščajo ljudi s celo vrsto let službe v rovi in pri strojih skoro brez vsake odškod-nine. Tako so naprimer delavca D. iz Litije, ki je garal 37 let v westfalskih rudnikih, izgnali, kakor so tisoč drugih, in še ved-no čaka na težko zaslužno rento.

Vsaki dan izženejo približno 40 naših izseljencev, ki ne vedo večinoma ne kod ne kam. Dru-štva, ki zbirajo okoli sebe naše izseljence, so pripravila vsako leto božičnico in pogostitev rev-ni deci, zadnji Božič pod Hitler-jem jim to ni bilo več mogoče, pač pa so se morali skupaj z dru-gimi društvi inozemcev strniti v "bojevni krog", to je fašistično podporno društvo in vsako nedel-jo so morali prirediti zabavo, na kateri je igrala fašistična ka-pela za 40 m (800 Din)!

Nič manj žalostne usode niso deležni lužiški Srbi. Te so krat-komalo izenačili, to se pravi, vsi so Nemci. Kdor se s tem ne strinja je izdajalec domovine in ga zapro. V redakcijo "Sorbskih Novin" so se vgnezdili hitlerjev-ci. Z denarjem lužiških zadrug financirajo nasilno germanizaci-jo tega naroda, ki je svoječaso obdeloval zemljo od Češke pre-ko Berlina tja do Hamburga.

Svoboda, ki me je razočarala

Po odpustu iz koncentracijske-ga taborišča sem imel samo še 24 ur časa za ureditev najnuj-nejših zadev. Nacionalistična drhal se je na zunaj na videz po-mirila. Na ukaz Hitlerja je svoje divjanje na ulicah radi protestov iz inozemstva opustila. Knjige niso več gorele na ulicah, tudi nisl srečaval ljudi s tablicami: onečastil sem arijsko dekle in druge. Parole o socializiranju so postale redkejšje. Hitler je začel poulični drhali vse drugače la-skati. S svojimi aspiracijami po Avstriji, po Poljski in Ukrajini, po Francozih in kolonijah. Nje-mu je bilo dovolj pouličnih eks-cesov, ki bi naj nadomestili "re-volucijo". (Smešna revolucija, u-bijati, streljati in zapirati one, ki nimajo moči za obrambo.) Danes se ulica zanima za zuna-njo politiko. S kakim uspehom, bomo kmalu videli. Italija je za-enkrat že pokazala svojemu u-čencu hrbet. Boj doma proti ne-zadovoljnejšem pa gre kljub temu tiho dalje, neopaženo zgine ta in oni.

Kaj kmalu so se mé rešili. Preko meje sem se v D-vlaku pe-ljal skoraj čisto sam. Čehoslo-vaška za rajhovce ne eksistira, tudi Avstrija ne. Na českih tleh napolnijo vlak češki Nemci ko vidijo, da sem blond in da prihaj-am iz Nemčije. Gotovo sem hit-lerovec, domnevajo in mi za-upajo, kako imajo dobro orga-nizirano delo proti Pragi. Hitler, to vam je človek, kaj nadčlovek! Pravijo dalje, da gredo v Dalma-cijo, tam je poceni in tam so bi-li nekdanji nemški, avstrijski kra-ji. Da bi moral zbrati svoje va-ščane na prvi jugoslovanski po-

Stavkovni nemiri v Philadelphiji. Pet policajev na eno

staji, pa bi jih vse pometali iz vagonov in jih doma zaprli v svinjake kleti, kakor delajo nji-hovi somišljeniki s svojimi so-državljeni v Nemčiji in kakor bodo isto napravili z njimi v Če-hoslovaški in Avstriji, ko bo enkrat tako daleč. Na potu skozi Avstrijo so gledali na postajah ven in šteli so kljukaste križe ter izražali upanje, da se bodo na povratku iz Dalmacije najbr-že vozili skozi Frauenfeld-Ha-bicht-Hitlerjevo Avstrijo. Za enkrat so se prenačili, toda če se bodo pridno vozili v Dalmacijo, bodo še dočakali, da bo Hitler sporazumno s Helmwehrovci, Dolfussom in socialdemokrati "gleisaltal" Avstrijo.

Končno doma

Doma v slovenskih goricah, doma v Prekijah. Redkokateri ob-mejni kraj je tako narodno čist kot so naše vinske gorice. Samo kadar prihajajo v te kraje tuje-rodni posestniki, slišimo nemško besedo. In na žalost jih prihaja vedno več. Kupujejo zadolžena posestva, prekrasne vinograde. Neopaženo se to vrši. Posest pre-haja v tuje roke in denar se ste-ka proč od našega kmeta. Vse glasnejši in objestnejši postaja-jo, da celo pozdravljajo se z div-gom roke po hitlerjevsko in go-vore o njihovi pravici na južno Štajersko. Pred mojimi očmi, doma se to dogaja in vse to mo-ram gledati mirno kot v taboriš-ču, sramota! Lepi grad gornje-radgonski je prešel v last hitler-jevcev, kamor pošiljajo na "od-dih" svoje zaslužne ljudi in kjer skušajo na hribu napraviti trdn-javo-nemštva in fašizma proti našim krajem. Komaj sem neko-liko okrevljal, se že pripravljam na odhod v Švico, kjer sem pu-stil vse svoje stvari in polno ne-poravnanih računov.

V Švico

Ne pretiravam, če vam povem, da je tudi Švica postala druga kot je bila. Ne protestiram, da

V razredu se uče

"Če rečem," razla-
"vol in krava je na p-
je v tem stavku napa-
Tišina.

Potem vstane. Mo-
Nežika in meni sr-
"Damo je treba najp-
vati, gospod učitelj!"

Iz šole

Vinko bi moral nek-
napisati. Učitelj ostr-
ze, ko pogleda Vinko-
"Če mi pokažeš v-
redu le eno roko, ki
bolj umazana kakor
strogo učitelj, "dobiš"

Učitelj je stavo izg-
je Vinko pokazal sv-

Logično

"Zadnjič sem vam
da so se jutrovi vlad-
vali kalifi. Kako se j-
novala država, ki so
vili?"

"Kalifornija!"

Sodobna grožnja

"Kaj? S svojo plačo
govodja ste nezadovol-
tolé"vam rečem: Če n-
kakšno zinete zastra-
vas vzamem za druž-
razumeli?"

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, h-
slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL.
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene umerne, unjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4944
Chicago, Ill.

Tudi va določa na željo tudi vse ustrezne prijave

Ivan Kreft:

Slovenec v krempljih hitlerjevskih teroristov

(Nadaljevanje in konec.)

Židovsko vprašanje

Po nacijskih teorijah so razven Francozov krivi vseh kriz le židi. Židovi so zakrivilli svetovno vojno, židovi so zakr-tili poraz Nemčije, židovi so kri-tili krize, židovi so izumili pro-letariat in socializem, židovi so moskoviti. Seveda samo tisti židovi, ki niso pri nacionalsoci-alističnih krogih dovolj dobro zapisani. Če te kroge podpiraš in trobiš v njihov rog, si lahko žid, ruski emigrant, zamorec, Hotentot ali karsibodi. Samo da si njihov. Če pa stojiš njim po robu, pa kmalu najdejo, da nisi čistokrven Arijec in Ger-man, temveč da si gotovo kje v tridesetem kolenu imel židovske-ga prednika v družini in pre-ganjali te bodo.

Kakor so na eni strani hitler-jevci rigirozno nastopili proti nepoboljšljivim židovskim inte-lektualcem, proletarcem in ma-lomeščanom, tako na drugi stra-ni ne sme nihče židovskim ka-pitalistom skriviti lasu, če so "poboljšljivi", to je če nakloni-jo dovolj sredstev oblastem in če so voljni se nacionalno obna-šati. V velebankah, trustih in koncernih imajo odločati židi

prav toliko kot prej, do tja ni posegla nacionalsocialistična "revolucija" kot so obljubljali. Vrana vrani ne izkljuje oči in mi vsi prav dobro vemo, kateri ljudje spadajo v nac. soc. kroge. Ne dele se po rasi in nacional-nosti, temveč po družabnem sta-lišču. Heinrich Heine je dobro povedal: "Es gibt zwei Sorte Ratten, die hungrigen und die saften." In zato so vse nje-gove spomenike odstranili. Danes vladajo v Nemčiji site podgane in vsa "revolucija" je obstojala v tem, da so site po-dgane požrle celo vrsto pol sitih. Sitih je vsak dan manj. Site podgane si med seboj ne očitajo raznih konfesij in nacionalitet, spoštujejo le vzajemno svoje zobe in debele trebuh. Videl sem povorko belogardijskih SA-jevcev, ki so z rusko zastavo, s carjem in kljukastim križem načelu šli po ulicah Berlina. Ta dolgi sprevod je imel vse mogo-če obraze: slovanske, židovske in tartarske in če hočeš še lju-dožrasko. V ostalem imajo hit-lerjevci tudi švicarsko, itali-jansko in avstrijsko skupino. Včeraj so bili vsažga krivi Francozi, danes so krivi krize židi in moskoviti, jutri pa bodo morda zvalili vso odgovornost,